

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 29 oktober 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Den svenska kvinnofotbollens vagna, liksom dess nuvarande tyngdpunkt, ligger i Umeå. Här spelades den första serien för kvinnofotboll åren 1950–51, då man två gånger utsåg Umemästarinnorna. När kvinnofotbollen började växa fram på allvar i Sverige vid mitten av sextioalet, fanns fem damfotbollslag och en lokal serie i Umeå. Det tog lite tid för staden att få ett lag med i damallsvenskan, som startade 1988; först 1996 kom Umeå IK in bara för att åka ut direkt. 1998 kom man med igen, och slutade som sexa. 1999 var UIK tvåa och år 2000 vann laget allsvenskan för första gången. I år vinner man för sjunde gången, för fjärde gången i rad (och i år finns dessutom ännu ett Umelag med i serien). Denna exempellösa framgångssaga berättas i en ny bok, *Färdväg mot stjärnorna: Umeå IK:s damfotbollslag 1985–2005* (h:ström), av Susanne Granberg, UIKs marknadschef, som sett historien inifrån, så att säga, och dessutom bidragit till den. Vi gav hennes bok till Torbjörn Andersson, som läst den med stort intresse och, om än inte odelat, nöje – det kan ibland bli lite mycket detaljer, lite för internt. Å andra sidan, menar vår recensent, höjer den sig skyhögt över standardnivån för böcker om [manliga] fotbollsklubbar.

Om ett framgångsrikt fotbollslag

Torbjörn Andersson

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

Susanne Granberg

Färdväg mot stjärnorna: Umeå IK:s damfotbollslag 1985–2005

282 sidor, inb., ill.

Umeå: h:ström 2007

ISBN 978-91-7327-038-0

Den enda klubb som under senare år kunnat föra in en kil i den massivt manliga svenska fotbollshegemonin är Umeå IK. Helt logiskt är därför att UIK:s markanta närvaro nu även manifesterats på bokfronten. Detta i form av en närapå 300 sidor tjock inbunden bok ”om världens bästa damfotbollslag”, som det står att läsa på baksidestexten. Bokens titel, *Färdväg mot stjärnorna*, anspelar vidare på att vi har att göra med något alldeles speciellt, något långt mer märkvärdigt än vad till exempel mångomskrivna allsvenska herrlag som AIK, Hammarby och Djurgården mäktat med, nämligen att på 20 år gå från intet till att nå den absoluta världstoppen.

Här har vi alltså en bok som verkligen försöker besvara en knäckfråga: Hur har ett damfotbollslag kunnat etablera sig på så många nivåer – såväl sportsligt och publikt som massmedialt och sponsormässigt – där i princip alla andra kapitalt misslyckats (åtminstone vid en jämförelse med UIK)? Att historien om UIK dessutom skrivits av en av de involverade, marknadschefen Susanne Granberg, som arbetat i klubben sedan 1995, gör inte nyfikenheten mindre. Och faktum är att boken nästan kan läsas som en manual för hur man bör gå till väga för att ha möjligheten att göra om UIK:s framgångsresa.

Susanne Granbergs redogörelse för UIK:s alla förehavanden kryllar av detaljer. Ingen människas insatser glöms

bort, små och stora skeenden blandas friskt, anekdoter och mer tunga fakta likaså. Det hela blir emellanåt charmigt, andra gånger alltför detaljerat och aningen långrandigt. Emellanåt kantraras det över åt att vara en internt skriven jubileumsbok, andra gånger fångas stora avgörande skeenden av högsta vikt för alla som är intresserade av hur man från grunden bygger upp en framgångsrik klubb.

Personligen är jag dock långt mer intresserad av en sådan här bok, som verkligen lägger sig vinn om att förklara de svåra betingelserna bakom damfotbollens frammarsch, än om de sedvanliga anekdotsamlingarna som böcker om fotbollsklubbar så lätt tenderar att bli. Därför uppskattar jag till fullo Granbergs bok, även om jag inte är säker på att andra läsare är lika nöjda. Sportböcker tenderar ibland att vara lika låsta i sin form som TV:s sportkommentatorer och tidningarnas sportjournalister är. När underhållningen inte är på topp avfärdas det lättvindligt som tråkigt.

Vad kan vi då utläsa av Granbergs analys? Hur har UIK blivit så stora?

Den verkliga nyckeln till framgångarna tycks vara: tjat, tjat och åter tjat! Gång efter annan, vecka ut och vecka in, år efter år har klubbens ledare tjatat på diverse nyckelaktörer – kommunen, pressen, sponsorer – att ställa upp för UIK. Det tog lång tid innan lokalsamhället verkligen backade upp klubben. Till en början var kampen i än högre grad inriktad mot den egna herrsektionen, som låg i division 4, när damlaget slutligen bildades 1985. Herrarna röstade exempelvis mot att damerna skulle få bättre träningstider i kommunens inomhushall! Intrycket ges att man i osedvanligt hög grad lyckades tjata sig till en viss uppmärksamhet, som senare banade väg för vissa sportsliga framgångar. Ingenting skedde gratis; till en början låg man exempelvis på alla plan långt efter Umeå Södras damfotbollslag. UIK:s exempllösa framgångar måste också ställas mot det faktum att herrfotbollen i staden upplevde sin absoluta topp med Umeå FC samtidigt som UIK:s uppmarsch startade. Man kom alltså verkligen från en bottenplaceringen, varifrån man sedermera spurtade förbi alla lokala konkurrenter.

Granberg visar även att ibland kan den lilla händelsen utlösa det stora skeendet. Detta inträffade exempelvis när UIK:s allra första flicklag bildades 1980 av tre juniorpojkar som inte hade några mer högtstående motiv än att de ville "träffa brudar". En annan episod som visar ödets nycker var när Mr UIK himself, Roland Arnqvist, som fotbollsinvalidiserad 19-åring 1983 i berusat tillstånd beslutade sig för att tacka ja till att bli tränare för damerna. Ingendera insåg nog vilken resa man just påbörjat. Dessa händelser visar för övrigt att inget recept kan kopieras rakt av. Den mänskliga faktorn, den individuella kompetensen, finns alltid med i bilden.

Är det något perspektiv som saknas i den digra skildringen så är det lite funderingar om den västerbottniska jordmånens roll i skeendet. Fanns några speciella förutsättningar för framgångsrik damfotboll just i Umeå? Jag tänker på att vi har att göra med en progressiv universitetsstad utan tyngre manliga fotbollstraditioner. Talande är att UIK faktiskt hade klart högst publiksnitt i damallsvenskan under sin premiärsäsong där 1996 fast man då åkte ur serien. Man upplevde övriga lag som så resignerade över damfotbollens framtid att man från start kände att man inte hade något att lära av dom, utan man fick köra sitt eget race mot berömmelse. Tänkvärt är att den enda damfotbollsklubb som tidigare stuckit ut hakan, bland annat på bokfronten, var Sunnanå SK från närbelägna Skellefteå då man under 1980-talet lanserade sig som en ovanligt socialt medveten förening (se Göran Eklunds och Dick Lundbergs *Sunnanå SK – En föreningsidé* från 1983). Det var för övrigt därifrån UIK värvade den spelare som kom att bli fixstjärnan nummer ett: Hanna Ljungberg. Med andra ord har Västerbotten varit ett föregångslandskap på flera sätt.

Boken slutar 2005, när klubben har brasilianska Marta, världens bästa damfotbollsspelare, i sina led och när man två gånger vunnit titeln Europas (och därmed i realiteten också världens) bästa klubbtag. Problemet hädanefter har varit att UIK i det närmaste segrat ihjäl sig, vilket i det långa loppet inte är bra för intresset. Framöver blir det spännande att se huruvida klubben lyckas finna nya utmaningar och förnya sitt framgångskoncept. Och Susanne Granberg får gärna skriva den berättelsen också.

© **Torbjörn Andersson 2008**

Köp boken från Bokus.se

Kjøp boken fra Capris.no

Køb bogen fra Adlibris.dk